

Gyógyszerészet

A GYÓGYSZERÉSZ SZAKCSOPORT LAPJA

Főszerkesztő: DR. VÉGH ANAI

Felelős szerkesztő: DR. KOVÁCS LÁSZLÓ

Irásszerkesztő: DR. IÁNG BÉIA

4. évfolyam

Szerkesztő-titkár: VÁRADI JÓZSEF

1960. július

7. SZÁM

10 ÉV EREDMÉNYEI

DR. VILMON GYULA miniszterhelyettes

Tíz éve, hogy a gyógyszertárakat államosították. Ez a tény nem csupán azt jelentette, hogy magántulajdonból társadalmi tulajdonná váltak. Az államosítás alapvetően megváltoztatta a gyógyszerészet szervezetét, a gyógyszerellátás rendjét, a gyógyszerészek helyzetét.

A felszabadulás előtt a tőkés társadalmi rendszernek megfelelően a gyógyszertártulajdonosok nagy részét kapitalista szemlélet és magatartás jellemezte. Kapitalista törekvéseket képviselt az alkalmazott gyógyszerészek egy része is, azok, akik azt remélték, hogy előbb vagy utóbb maguk is gyógyszertártulajdonosok lesznek. Nagyobb részük pedig megadással viselte sorsát, mert sem szakmailag, sem társadalmilag, sem anyagilag nem talált igazi megbecsülésre. A gyógyszerészeknek csak egy töredéke ismerte fel hivatását s igyekezett ennek megfelelően felelőssége tudatában dolgozni és tanulni. Általában úgy vélték, hogy hivatásuknak eleget tesznek, ha a betegek ellátása terén a szakma szabályainak megfelelően járnak el. Nem szorul magyarázatra, hogy ez a tevékenység nem fedte hivatásbeli kötelezettségeiket. Ez a magatartás a gyógyszerészek elszigetelődésére vezetett. Az államosítás előtti időben az orvosgyógyszerész kapcsolat, még szakmai vonatkozásban is, elsősorban anyagi érdekközösségen alapult.

A múltban a gyógyszertár a kapitalista érdekeknek megfelelően nem csupán a gyógyszer kiszolgáltatás szakmai szerve volt, hanem a tőkegyűjtés, a vagyonosodás eszköze is. Ennek megfelelően alakult a gyógyszertárak telepítése is. Az üzleti tevékenység mellett az egészségügyi szempontok háttérbe szorultak. A gyógyszerészképzés viszonylag alacsony színvonala nem biztosította a hivatás megkövetelte minőségi követelmények teljesítését sem.

Az államosítás új korszakot nyitott a gyógyszerészet történetében.

Az államosítás azt a régóta felismert, de nem érvényesített alapvetet juttatta kifejezésre, hogy a gyógyszerészet az egészségügy szerves része. Ezzel a gyógyszertárak az egészségügyi ellátásban az egészségügyi intézményekkel egyenértékű szerepet és felelősséget kaptak.

Szervezeti vonatkozásban az államosítás azt eredményezte, hogy a gyógyszerellátást decentralizáltuk. Megyeszékhelyeken gyógyszertári központok létesültek, s ezek illetékességi területük szervező és szakmai irányító szerveivé váltak. Feladatukká lett az elosztó hálózatnak a szükségletek és igények szerinti kiszélesítése, a lakosság gyógyszerellátásának minél jobb biztosítása, a gyógyszerészi munkában a szakmai igények fokozott érvényesítése, a szakmai tudás bővítése és a gyógyszerek minőségének hatékonyabb ellenőrzése.

Az államosítás további következménye volt szervezeti téren, hogy a gyógyszertárakat elsősorban azokon a helyeken létesítették és a meglévőket egy részét azokra a helyekre telepítették, ahol arra az ellátásra szoruló lakosságnak a legnagyobb szüksége volt. Így lehetővé vált, hogy gyógyszertárakat ne csupán a városok centrumában, hanem a külterületeken is szervezzenek. A telepítést nem kapitalista, merkantil szempontok, hanem az egészségügyi ellátás érdekei és követelményei szabták meg.

Jelentős mértékben megváltozott a gyógyszerészi munka minősége is. A gyógyszertári központok főgyógyszerészei az állandó szakmai instruálással lehetővé tették, hogy a gyógyszerészek fokozott minőségi követelményeknek is megfeleljenek. Ugyanezt a célt szolgálta a szakfelügyelői hálózat és laboratóriumok szervezése is.

A legnagyobb változás azonban a gyógyszerészek szakmai tekintélyének szükségszerű megnövekedése volt. A gyógyszerész, aki egységes elvek és szempontok szerint, azonos módszerek alkalmazásával dolgozik, kétségtelen, hogy szakmailag magasabb rendű munkát végez. Ez arra készíteti, hogy szüntelenül képezze magát, tanuljon, szakmailag állandóan fejlődjék, hiszen csak így képes a követelményeknek megfelelni.

A betegek gyógyszerellátásán túl a lakosság általános egészségügyi ellátásának minél jobb biztosítása az orvosok és a gyógyszerészek szoros együttműködését követeli meg. Erre szakmai és politikai szempontból egyaránt szükség van. A szervezeti forma megváltoztatása, a gyógyszerészet

tartalmi értékének módosulása új alapokra helyezte ezt a kapcsolatot is. Szélesítette és magasabb szintre emelte az orvos és gyógyszerész kapcsolatát az új gyógyszerek ismertetése, s az egyes gyógyszerek hatástanára vonatkozó szükséges szakmai tájékoztatás, tanácsadás terén. A jövőben a gyógyszerésznek még inkább arra kell törekednie, hogy az orvosnak gyógyszerhatástani vonatkozásban szakértő tanácsadója és közvetlen segítőtársa legyen. Az orvostudomány egyes szakágainak rohamos növekedése következtében az orvos képtelen a gyógyszer tudomány területén a hasonlóképpen nagyarányú fejlődés miatt a jelentkező új gyógyszerek hatástani és alkalmazási tudnivalóit idejében elsajátítani. További feladat a FoNo-nak mind kiterjedtebb népszerűsítése is. A zavartalan gyógyszerellátás szempontjából nem elhanyagolható és nem alárendelt feladat a gyógyszerellátás helyzetéről az orvosok rendszeres és folyamatos tájékoztatása sem.

Az államosítás nem csupán a gyógyszerellátás tekintetében jelentett új lehetőségeket és fejlődést, hanem jelentős változást hozott a gyógyszerészek helyzetében is. A szakmai fejlődés és a továbbképzésnek intézményes biztosítása számottevő eredményekhez vezetett. Minden elfogultság és túlzás nélkül meg kell állapítani, hogy a gyógyszerészeknek a múltban erre csak kivételesen volt lehetőségük. A gyógyszerésznek az egyetemen megszerzett tudásával kellett egész életén át boldogulnia, s csak egy jelentéktelen kisebbségnek volt módja, s csak egy lehetősége arra, hogy továbbképzésben részesüljön és így a szakmai követelményeknek megfeleljen. Éppen azoktól tagadták meg ezt a lehetőséget, akiknek magukra hagyottságukban és elszigeteltségükben elsőrendű szükségük lett volna a továbbképzésre, a szakmai támogatásra. A falusi gyógyszerész előbb-utóbb beletörődött sorsába, melynek megváltoztatására — az adott körülmények között — képtelen volt.

Ma már minden gyógyszerész, elsősorban éppen azok, akik erre rászorulnak, állandó szakmai támogatásban, instruálásban részesülnek és intézményes továbbképzésben vesznek részt. Ez a továbbképzés az egyik legdöntőbb oka annak, hogy a gyógyszerészek szakmai megbecsülése az elmúlt tíz év folyamán jelentősen emelkedett, s értékes munkájukkal kivívták a társadalom elismerését.

A fejlődésnek ilyen távlati lehetősége tesz, hogy a gyógyszerész szakmai öntudatában is nagymértékben megerősödjék. A társadalom már tudatában van annak, hogy a gyógyszerészek az egészségügyi ellátásban milyen fontos és nélkülözhetetlen szerepet töltenek be és ennek megfelelően becsüli és értékeli tevékenységüket. Ez a társadalmi megbecsülés nem csupán a közvetlenül érdekelt lakosság, hanem a párt és kormány-szervek részéről is állandóan megmutatkozik. Az a tény, hogy a gyógyszerészek az elmúlt évek folyamán a fizetésrendezés során komoly anyagi eredményekre tekinthetnek vissza, kétségkívül munkájuk értékeltését és elismerését bizonyítja. Kétségtelen, hogy a legutóbbi évek fizetésrendezése a gyógyszerészek anyagi helyzetét jelentősen megjavította.

A szocialista egészségügy építése tette lehetővé, hogy a gyógyszerészek felismerjék a társadalomban való szerepüket, azt a felelősséget, amellyel a népnek tartoznak. Ezt az elmúlt évek során mind mélyebb felismeréssel és meggyőződéssel juttatták kifejezésre. Ennek ellenére ezen a téren még ma is sok a kívánnivaló. A gyógyszerész évszázados beidegződés alapján úgy véli, hogy ha szakmailag helytáll, eleget tett kötelezettségének. Úgy érzi, hogy tevékenységi köre a gyógyszerészeti küszöbén véget ér. Ez ellen a helytelen szemlélet és magatartás ellen erőteljesen küzdeni kell. A gyógyszerésznek tudnia kell azt, hogy az ellátási körébe tartozó lakossággal a legszorosabb kapcsolatot kell teremtenie, s mint a lakosság bizalmának egyik letéteményese — szakmai feladatain túl — a lakosság nevelésében, felvilágosításában is közre kell működnie. Az orvos mellett a gyógyszerész az, akire ebben a vonatkozásban a leg súlyosabb felelősség és kötelezettség hárul.

Az államosítás nagymértékben hozzájárult az orvos, gyógyszerész és beteg viszonya egészséges kapcsolatának fejlesztéséhez és kialakulásához is, de nem teremtette azt meg. Ennek céltudatos kialakítása még a jövő feladata. Miután az anyagi érdekközösség orvos és gyógyszerész között megszűnt, megvan a lehetősége annak, hogy az együttműködés szakmai és társadalmi szinten jelentősen megerősödjék. Az a káros feszültség, mely kölcsönös meg nem értésből állott elő, örvendetesen csökkenő tendenciát mutat. Az orvos, a gyógyszerész és a beteg egészséges kapcsolatának kialakulásához elengedhetetlenül szükséges, hogy a gyógyszerész az orvos közvetlen segítőtársának érezze magát, s a betegek előtt magatartásával tovább erősítse azt a bizalmat, amely az orvos, a gyógyszerész és a beteg kapcsolatának egyik legfontosabb alapvető követelménye.

Az államosítás szervezeti és tartalmi vonatkozásai azonban a gyógyszerészet fejlődését és a gyógyszerészek megbecsülését önmagukban nem biztosíthatják. Ezt elsősorban maguknak a gyógyszerészeknek kell szorgalmazniuk és erre minden lehetőségük meg is van. Az államosításkor minden illetékesben az az aggály merült fel, hogy a gyógyszerellátásban nehézségek és zökkenők állhatnak elő. Ez azonban nem következett be. Az ország lakosságának gyógyszerellátása az államosítást követően is folyamatos és biztonságos maradt. A volt tulajdonosok többsége a megváltozott körülmények közepette is a kötelességérzet és a hivatástudat jegyében végezte munkáját.

Az 1956. évi ellenforradalmi események alkalmával a gyógyszerészek a rendkívüli körülmények között is önfeláldozóan teljesítették feladatukat s ezzel mindenképp elött bebizonyították, hogy rájuk válságos időkben is számítani lehet.

Az államosítás óta eltelt tíz év eredményei azt bizonyítják, hogy a gyógyszerellátás szocialista formája megfelel a lakosság igényeinek és követelményeinek.

Időnként egyesekben felmerül a kérdés: indokolt-e a gyógyszerészképzés minőségének javítása, a követelmények további emelése? Nem

egyszer hangzott már el az a megállapítás, hogy a gyógyszerész tízszer annyit tud, mint amennyi munkájához szükséges, szemben az orvossal, akinek tízszer annyit kellene tudnia, hogy hivatását maradéktalanul elláthassa. Ez a tetszetős szembeállítás azonban éppen az elmúlt tíz évben bekövetkezett lényeges változásokat hagyja figyelmen kívül. A ma gyógyszerészei éber őrei annak, hogy a gyógyszerellátás minőségében zavarok, netán végzetes hibák ne álljanak elő. A gyógyszerésznek az ellenőrzés kapcsán személyében kell felelősséget vállalnia azért, hogy súlyos következményekkel járó gyógyszeres cserék ne forduljanak elő. Az ő feladatuk gondosan és körültekintően figyelni azt is, hogy működési területükön a gyógyszer-abuzus következtében milyen jelenségek lépnek fel. A gyógyszerésznek e téren is fokozottabban az orvos segítőtársává kell válnia. Ha a gyógyszerész feladatát és felelősségét így értékeljük, akkor azt kell mondanunk, hogy a gyógyszerészképzés minőségének javítása feltétlenül helyes és indokolt.

Ez a feltevés nemcsak a gyógyszerészet területén merült fel, hanem más szolgálati ágakban is, így pl. a mérnököknél, akik hasonlóan igen magas képzésben részesülnek, ennek ellenére az életben többször a tudományág szűk szakmai területére nyernek beosztást, mely látszólag indokolatlanná teszi a magas szintű képzést. Mégis lehetetlen eltekinteni attól, hogy ebben a szakmai részágban is ne a legmagasabb képzettségű emberek dolgozzanak, mert így válik lehetségessé ennek a rész-szakágnak a fejlődése és közvetve az egész tudományág fejlődése és fejlesztése.

Az államosítással lehetővé vált, hogy a gyógyszerész a szocialista társadalom igényei és követelményei szerint gyakorolja hivatását. Ennek megfelelően egy új feladatot is el kell látnia: a dolgozók egészségügyi nevelését és felvilágosítását. A gyógyszerésznek, mint az egészségügy munkásának megtisztelő kötelessége, hogy legjobb tudása szerint közreműködjék az ellátására bízott tömegek egészségügyi kultúrájának emelésében. Mint természettudományos képzettségű embernek, ez is szorosan hozzátartozik alapvető hivatásbeli tevékenységéhez.

A gyógyszerész csak úgy válhat népének szolgálatjává és akkor tesz eleget értelmiségi, hivatásbeli kötelezettségeinek, ha közvetlen kapcsolatot teremt a néppel, ha arra törekszik, hogy az embereket életük minden viszonylatában segítse és támogassa. A szocializmus elsőrendű törekvése az ember jobb életfeltételeinek biztosítása. Ezt a törekvést hatékonyan segíti elő az egészségügyi kultúra emelése, amelyet az egészségügyi nevelés és felvilágosítás eszközével lehet megteremteni.

Felszabadulásunk óta az egészségügy minden területén páratlan fejlődésről számolhatunk be. Sajnos az egészségügyi kultúra nivójáról ezt már kevésbé mondhatjuk el. A hazánkban lezajlott kultúrforrádalom igen jelentős eredményeket ért el, de ez a megállapítás az egészségügyi kultúra területére csak részben vonatkoztatható. Ez a hiányosság az egészségügyi dolgozók, így a gyógyszerészek számára is igen nagy feladatot jelent. A gyógyszerésznek ebben a munkában részt kell vállalnia, mert a tömegekkel való közvetlen kapcsolatát elsősorban ez úton tudja kialakítani.

Új munkaterületet jelent a gyógyszerészek számára a megelőzés elvének érvényesítése is. Látszólag a megelőzés elvének gyakorlati érvényesítése nem közvetlen része a gyógyszerészi munkának. A gyógyszerészet természettudományi, magas szintű ismeretei azonban ennek a feladatnak megvalósítására is alkalmassá teszik. Bizonyos, hogy ebben a vonatkozásban ismereteik jelenleg nem teljesek; megfontolás tárgyává kell tenni, mennyiben lehetséges és szükséges ezen ismeretek megszerzésére az egyetemi oktatás keretén belül is lehetőséget adni.

Amikor a gyógyszerész magas szintű képzését és e képzés felhasználásának lehetőségeit elemezzük, a gyógyszerésznek az egészségügyi kultúra emelésében és a megelőzés elvének érvényesítésében való szerepét úgy kell minősítenünk, mint amely a gyógyszerészek hivatásának gyakorlását a szocialista társadalomban biztosítja.

Szocialista államban a gyógyszerészet további fejlődésének minden lehetősége adva van. Az államosítás olyan kereteket biztosított, amelyeknek tartalommal való kitöltése teszi majd lehetővé a szocialista típusú gyógyszerészet megteremtését. Ehhez, azonban az szükséges, hogy a gyógyszerészek törekedjenek a szakmai ismereteiken túl ideológiai tudásra szert tenni, mely lehetővé teszi teljesértékű közreműködésüket a szocializmus építésében. Meggyőződéssel vallaniok kell, hogy a gyógyszerész-hivatás gyakorlásának szerves része a lakosság egészségügyi kultúrájának emelésében való közvetlen közreműködés. Érezniük kell, hogy minden tevékenységük a nép szolgálatát jelenti. Az eltelt tíz esztendő alatt a gyógyszerészet nagyot fejlődött, új szervezeti formák jöttek létre, a gyógyszerészek szakmai munkája igen jelentősen javult. Intézményes továbbképzésük lehetővé tette szakmai tudásuk növekedését, társadalmi megbecsülésük megnövekedett. A gyógyszerészek az eddig elért eredményekre büszke öntudattal tekinthetnek vissza. Ezek az eredmények kell, hogy forrását jelentsék az újabb erőfeszítéseknek, amelyek valóra fogják váltani a szocialista gyógyszerészet kialakítását.

A PLACEBO-KEZELÉS JOGI KÖVETKEZMÉNYEI

Bár a placebo-kezelés kérdésében eddig Nyugat-Németországban bírósági döntés még nem volt, az ottani jogászok jónak látták, valószínűleg az eset gyakorisága miatt, hogy ennek jogi következményeivel foglalkozzanak. Dr. Schultzhannoveri jogász szerint az orvos csak akkor alkalmazhat placebo-kezelést, ha a beteg olyan állapotban van, hogy a szubjektív panaszai

megszüntetésére egy objektív hatástalan szerre van szüksége. Az orvosnak azonban meg kell győződnie arról, hogy objektív panaszok valóban nincsenek, viszont a placebo hatására a beteg állapota javul. Ilyen esetekben utólag az orvost nem lehet a csalás vádjával illetni.

Deutsche Apotheker-Zeitung 1960 évi 6. szám.

Ferray Tiborné